

getroffen en één hunner, de acht-en-twintigjarige WA-man Peter Ton, die een kogel in zijn hoofd kreeg, overleed 's avonds in het ziekenhuis.

Of een politiekogel inderdaad zijn dood veroorzaakt heeft, kon van Nederlandse zijde niet vastgesteld worden: op het stoffelijk overschot van Ton werd alleen door de Duitsers sectie verricht en het is mogelijk dat hij door een verdwaalde kogel uit een Duits wapen getroffen werd. Hoe dat zij – het gebeurde bracht in de NSB grote opwindung teweeg. *Het Nationale Dagblad* verscheen met de schreeuwende kop 'Kameraad Peter Ton vermoord' en nog voordat enig onderzoek ingesteld was, gebruikte Mussert de 'moord op Peter Ton' als aanleiding om te eisen dat eindelijk ingegrepen werd in het apparaat van politie en justitie. Op zondag kreeg hij van Rauter te horen dat deze de Haagse hoofdcommissaris van politie op staande voet afgezet had en dat hij de bij het incident betrokken politieagenten had laten arresteren.¹ Dat was Mussert niet voldoende; hij drong er bij Seyss-Inquart op aan dat ook de Haagse procureur-generaal, mr. A. Brants, ontslagen zou worden en vervangen door de NSB'er van Genechten. Seyss-Inquart zegde hem dat toe.

Mussert kreeg evenwel meer dan hij verlangd had; de *Reichskommissar* en vooral ook Rauter wilden van de gelegenheid gebruik maken om de leiding van de politie te centraliseren bij een nieuwe functionaris: een directeur-generaal van politie (dat zou, in eerste instantie althans, mr. Brants kunnen worden met wie Rauter uitstekend samenwerkte) terwijl, behalve de Haagse, nog twee andere procureurs-generaal moesten verdwijnen: die in Arnhem en Den Bosch. In Arnhem zou een NSB'er, mr. W. J. de Rijke, procureur-generaal worden, in Den Bosch zou Speyart van Woerden, zeer gehaat bij de NSB wegens de affaire-Oss, door een van de leden van zijn parket worden vervangen.

Dit alles werd op maandag aan de secretaris-generaal van justitie, Tenkink, meegedeeld. Diens reactie was: dan treed ik af. Hij vertelde dat nog diezelfde dag in het college van secretarissen-generaal, maar al zijn ambtgenoten verzochten hem met klem, op dat besluit terug te komen. Er werd daags daarna, 10 september, zelfs een aparte vergadering voor belegd, waarbij Tenkink aanvankelijk stelde dat hij voor de werkzaamheden van NSB'ers als van Genechten en de Rijke geen enkele verantwoordelijkheid wilde

¹ Een hunner moest in januari '42 voor het z.g. Vrederegerechtshof verschijnen. In het arrest werd erkend dat de verklaringen van vijf-en-dertig door het hof gehoorde getuigen (met inbegrip van twee getuige-deskundigen) geen bewijs opgeleverd hadden dat de betrokken agent het dodelijk schot gelost had; hij had wel 'uit noodweer' waarschuwingsschoten gelost. De procureur-generaal eiste vrijspraak; het Vrederegerechtshof legde twee weken gevangenisstraf op.